MAR 1 1921
Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ — РІК XXIX. ЧИСЛО 46. ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ., ПЯТНИЦЯ, 25-го ЛЮТОГО, 1921. — VOL. XXIX. No. 46. JERSEY CITY, N. J., FRIDAY, FEBRUARY 25, 1921. THREE CENTS

Робітничі юнії виповідають війну „отвореним фабрикам".

ЗБОРИ ПРЕДСТАВИТЕЛІВ 109 ВСЕДЕРЖАВНИХ ТА МЕЖИДЕРЖАВНИХ ЮНІЙ ВИДАЮТЬ ПОКЛИК ДО ОБОРОНИ РОБІТНИЧИХ ПРАВ.

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Представителі 109 вседержавних та межидержавних юній, обєднаних в Американській Федерації Праці, відбули конференцію, на котрій виповіли війну рухови за „отвертою фабрикою". Конференція видала поклик до робітників, в котрім заявляє, що робітничий рух буде найбільшою силою, стремлячою до вратовання демократії в Америці, взиває робітників не слухати судових заборон, видаваних підчас страйків; зломити рух за „отвертою фабрикою"; удержати стопу житеву на дотеперішній висоті; та звалити узурповану власть судів.

РОБІТНИКИ ПРОТИ УРЯДОВОЇ ПОМОЧИ ЗЕЛІЗНИЦЯМ.

ШІКАГО, 23. лютого. — Предсідатель департаменту зелізничих робітників в Американській Федерації Праці вислав до президента Вилсона телеграму з просьбою, щоби він заветував законопроект Винслова і Тавсенда, котрий недавно ухвалила палата послів та сенат, а котрий признає американським зелізницям запомоги з державної каси як відшкодоване за час федеральної адміністрації зелізницями підчас війни.

Телеграма каже, що зелізниці хочуть вимусити на американській скарбі сотки мілионів долярів загрозою занепаду зелізничого перевозу. При тім обжалові зелізниці за ряд протизаконних вчинків та за зорганізовану змову зломати їх робітничі юнії.

ЗЕЛІЗНИЦІ ВІДМОВЛЯЮТЬ ЗЕЛІЗНИЧІЙ РАДІ ПРАЦІ ПРАВА ПОСТАНОВЛЯТИ ПРО РОБІТНИЧУ ЗАПЛАТУ.

ШІКАГО, 23. лютого. — Межи представителями зелізничих робітничих юній та представителями зелізниць прийшло до острої суперечки перед Федеральною Зелізничою Робітничою Радою. Ходило о те, чи та Рада має право видавати постанови про робітничу заплату. Рішено справу Ірі Рейлровд, котра недавно обнижила заплату своїх робітників о 27 процент. Рада заборонила був зелізниці обнижати заплату, поки справа не буде переслухана перед нею. На те зелізниця відповіла, що вона уже завела знижку, що заказ Ради неможливий до переведення і що через те зелізниця не послухала заказу Ради. Наконець вона заявила, що Рада не має права видавати такі заказы. Над сим твердженнєм прийшло до довгої дискусії, підчас котрої представителі робітників жадали, щоби Рада обявила, що зелізниці не покоряються судовій власти.

ЗБІЛЬШУЮТЬ ВИДАТКИ НА АРМІЮ.

До буджету додано 31 міліон долярів на армію.

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — Комітет сенату для військових справ предложив сенатови законопроект про видатки на армію, котрий пропонує видати на в будучім році 362 міліони 214.805 долярів. Ся сума перевисшає о 31 міліон суму, постанову на ту ціль палатою послів. Проєкт прийде правдоподібно під обради завтра і викличе супротивленнє зі сторони противників великої армії.

СТРАЙКОВІ ЗАВОРУШЕННЯ В ОЛБАНІ.

ОЛБАНІ, 23. лютого. — Заворушення через страйк на стріткарах в Олбані та околиці тревають далі. Одного страйколома, що сповняв службу мотормена, ранено тяжко каменем в голову так, що він впав без притомности долів. В другім місці товпа напала на віз зі страйколомами так, що аж поліція мусїла віддати кілька вистрілів, щоби вратувати страйколомів. Заворушення почалися пополудни.

ОБМЕЖУЮТЬ ПРАВА ДЕБСА ЗА КРИТИКОВАННЄ ВИЛСОНА.

ВАШІНГТОН, 23. лютого. — За те, що Дебс критикував в одній розмові з газетярами президента Вилсона, начальник вязниць в департаменті справедливости відобрав йому право діставати почту та бути відвідуваним гістьми. Начальник вязниць заявив, що обмеженнє буде відай знесене за тиждень.

ПРОПОНУЄ ОБТЯТИ ЗНАЧНО ВОЄННИЙ ПОДАТОК.

ВАШІНГТОН, 23. лютого. Конгресмен Лонгворт вніс законопроект, котрий знесить 890 міліонів долярів воєнного податку, збираного з продажі солодких напоїв, перевозу та надзвичайних доходів.

АМЕРИКА ПРОТИВИТЬСЯ ПОБІЛЬШЕННЮ ЯПАНУ.

Зміст ноти Колбі до Ліґи Народів в справі мандатів.

ПАРИЖ, 23. лютого. — Хоч змісту ноти секретаря стейту Колбі до Ліґи Народів ще не подано до публичного відома, мимо сего видано уже комунікат про сю ноту, в котрім говориться про мандат, який надано японському урядови над бувшими німецькими посілостями на Тихім Океані, на північ від рівника. Сей мандат затвердила Ліґа Народів на своїм засіданню дня 17. грудня в Женеві. Американський уряд протестує проти того, щоби до сего мандату додавано остров Яп. Уряд повідомляє Ліґу Народів, що він уже повідомив уряди Анґлії, Франції, Італії та Япану про свій протест, бо остров Яп є дуже важним для Америки так, як він мусить бути взятий під увагу при переведенню всякого каблевого получення межи Америкою та Азією. В наслідок сего американське правительство заявляє, що воно не може уважатися за звязане постановою Ліґи Народів з дня 17. грудня минувшого року. Тому уряд Злучених Держав просить Ліґу Народів застановитися щерав над сею справою.

ПЕРЕЛЕТІВ ПОНАД АМЕРИКАНСЬКУ СУШУ ЗА 33 ГОДИНИ.

Вчора відбулася цікава спроба новочасної скорости. Почтовий уряд Злучених Держав уже від довшого часу старався скоротити час достави почти з одного кінця Америки на другий. Досі найкоротший час, який треба було на перевезенне почти від Атлантійського до Тихого Океана, був 72 години; такий короткий час осягнено через комбінацію експресової зелізничої служби з аеробліянном летом.

Почтовий уряд, не вдоволений такою скоростю, хотів ще більше зменчити час, потрібний на перенесеннє почти. І ось учора відбулася удачна спроба: Почтовий літак, наладований почтовими пересилками, відбув дорогу від Тихого до Атлантійського Океана за 33 години 20 минут. Летун перелетів від Сен Франциско до Ню Йорку дорогу, котру обчисляють на 2,666 миль. Сю дорогу, не числячи перестанків, летун відбув за 25 годин 53 минути. Значить, він летів пересічно по 103 милї на годину.

Літак вилетів зі Сен Франциско у годині 4. минут 30 рано. Він задержувався в Елко, Солт Лейк Сіти, Шеін, Шікаго та Клівеланді. З Шікаго до Клівеланду летуни летіли сніговицею через цілих 877 миль. Над горами в стейті Невада літак взнісся до висоти 12,000 стіп.

АМЕРИКАНСЬКА НОТА В СПРАВІ МАНДАТІВ ПЕРЕД РАДОЮ ЛІҐИ НАРОДІВ.

ПАРИЖ, 23. лютого, — Американську ноту з протестом у справі мандатів, яку одержав американський амбасадор, Гю С. Воллес і передав учера Раді Ліґи Народів, предложено сьогодня рано на засіданню Ради.

Се була перша справа, яку взято під увагу.

Ноту предложено Раді Ліґи в анґлійській мові, а з уваги, що вона була дуже довга, дано її до перекладу на анґлійську мову, щоби кождий член мав ноту в мові, яку розуміє.

ПЕТРОГРАД ЩЕ В РУКАХ МОРЯКІВ-ПОВСТАНЦІВ.

Місто окружене військом. — Повстанці ведуть переговори для злуки проти большевицького уряду.

КОПЕНГАҐА, столиця Данії, 23. лютого. — Телеграма з Гельсінґфорсу, столиці Фінляндії, доносить, що бунт кронштадської фльоти триває дальше.

Петроград є окружений вірними большевицькими військами, які не допускають нікого до міста.

Повідомляють, що кронштадська моряцька залога веде переговори із залогою з Петрограду для співділання в скиненню совітського правительства.

ВІЙНА НА ЧОРНОМУ МОРІ.

Французькі воєнні кораблі острілюють большевиків на українському побережі.

ЦАРГОРОД (Константинополь), столиця Туреччини, 23. лютого. — Французькі панцирні воєнні кораблі, які кружляли кругом східного побережа Чорного моря, перестрілювались із совєтськими військами коло Гаґрі, недалеко Сухум-Кале, у віддаленню яких 15 миль.

Звідомленнє про сю перестрілку подає, що большевики понесли тяжкі страти.

УКРАЇНСЬКІ СПРАВИ. КАМЕНЕЦЬ ПОДІЛЬСЬКИЙ ПІД БОЛЬШЕВИЦЬКИМ ТЕРОРОМ.

Люди втікають на всі сторони перед грабунками і розбоями.

ЛЬВІВ, Галицька Україна, 2. лютого. — В Каменці Подільському, зараз за галицькою межею, де тепер є большевицькі окупанти, діються страшні річі.

Червоне військо щодня нападає на людий; робить труси (ревізії); ограблює і розстрілює.

Міщани кажуть, що большевики перемінили їх тихе місто на дім варятів, і втікають на всі сторони на села, кажуть, що втікають з дому варятів.

На села большевики ідуть дуже обережно.

МІЖНАРОДНЯ СОЦІЯЛІСТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ У ВІДНІ.

На конференції заступлені всі европейські краї крім Греції й Італії. — Америка не заступлена.

ВІДЕНЬ, 23. лютого. — Всі европейські краї, кромі Греції й Італії, були заступлені на отворенню міжнародньої соціялістичної конференції у Відні.

Не було представників з американського континенту, лише аргентинські соціялісти прислали повідомленнє, що вони згоджуються на всі резолюції, які конференція прийме.

Такусаму заяву прислали грецькі соціялісти.

Отворенне сесії присвячено головно організації.

КАЖУТЬ, ЩО ГРУЗИНИ ДЕРЖАТЬ ЩЕ СВОЮ СТОЛИЦЮ.

ЛОНДОН, 23. лютого —Лондонський дневник „Таймс" доносить, що він одержав інформацію, що Грузини відперли большевицький наступ на Тифліс і взяли в полон 2.000 большевиків.

Інформація подає, що столиця не є тепер в небезпеці, та що стратегічне положенне Ґеоргійців є корисне.

В ПОЛЬЩІ.

Польща має сенат.

Внесення комісії в справі сенату, як 35 стаття польської конституції, перейшло за виїмкою двох останних уступів і питання кваліфікування більшости. За внесеннєм голосувало 195 послів проти 184.

По проголошенню результату голосовання представник тугутовців заявив, що супроти того, що закон про сенат ухвалено і компетенції сенату усталена, партія тугутовців, вважаючи цей крок проявом реакції, усувається від дальшого голосування над конституцією.

Засідання сойму відбулося серед неучуваного гамору і опозиційних вигуків.

Економічне положенне Польщі.

Париське видання часопису „Шикаго Трибюн" подає урядову вістку з Варшави, після якої, кошти удержання піднялись в двох останних місяцях в Польщі о 80 проц. В краю панує цілковита недостача муки, дуже трудно о мясо, опалу за виїмкою дерева зовсім нема. В Кракові панують іще критичнійші обставини. Дійшло до того, що військо мусіло там берегти магазин з американськими дарами перед напастями товпи. В Лодзі розпустили фабрики около 6.000 робітників з причини недостачі вугля.

БОЛЬШЕВИЦЬКЕ „САМООЗНАЧЕННЄ" ГРУЗІЇ.

Боротьба за Тифліс триває далі.

ЦАРГОРОД, (Константинополь), столиця Туреччини, 23. лютого. — Вісти, які сьогодня наспіли сюди, подають, що Тифліс, столиця Георгії (Грузії), ще є в руках Грузинів, котрі одначе понесли тяжкі втрати.

Телеграми з Москви сповіщають, що большевицьке правительство перечить, начеб воно вислало 11-ту совєтську армію проти Тифлісу.

ІТАЛІЙСЬКИЙ КОРОЛЬ МАЄ ПРОГОЛОСИТИ ТРІЄСТ ВІЛЬНИМ ПОРТОМ.

ЛОНДОН, 22. лютого. — Кореспондент тутешнього дневника „Таймс" з Медіоляну, в Італії, доносить, що Трієст буде небаром проголошений вільною пристанью.

Проклямація має бути проголошена, коли король прибуде до Трієсту.

ЩО МАРТЕНС РОЗПОВІДАЄ В МОСКВІ?

Каже, що Америка скоро зачне торговлю з Росією.

ЛОНДОН, 23. лютого.—Бездротна телеграма, яку тут одержано з Москви, подає заяву Людвика С. А. К. Мартенса, бувшого „неурядового амбасадора" Леніна в Злучених Державах, якого американські власти недавно прогнали.

Він сказав, що його викинула „група Вилсона", та що се вкинення не було висловом ані американського народу ані навіть сенату. Коли обійме адміністрацію Гардинг, каже Мартенс, політика Злучених Держав зміниться радикально. Американські торговельні доми, каже він, вже приготовляються до торговлі з Росією.

Далі заявив він, що Вашингтон Д. Вандерлип (бизнесмен з Каліфорнії) вертається ще раз до Росії, де переговори з ними можуть принести якінебудь успіхи лише тоді, коли американське правительство дало запоруку про виміну товарів. Адміністрація Гардинга без сумніву дасть таку запоруку.

Вкінці Мартенс заявив: „Немає підстави непокоїтись будучими зносинами з Америкою. Американські поспішаться і заключать торговельну умову з Росією, заки ще се зроблять другі краї".

ЧУТКИ ПРО ПЕРЕНЕСЕННЄ ОСІДКУ ЛІҐИ НАРОДІВ ІЗ ШВАЙЦАРІЇ.

Швайцарці не вірять в сі поголоски.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 23. лютого. — Тут пущено чутки, що Ліґа Народів перенесе свій осідок з Женеви до іншого міста в іншій державі. Подають якобудучий осідок головно Брукселю, столицю Бельгії.

Оповідають, що навіть вже генеральний секретар Ліґи Народів, сер Ерик Друммонд, порозумівався з синдикатом готельників в справі продажі готелю „Національ".

Запевняють теж, що колиб Ліґа Народів хотіла продати свій дім, то найдеться друга міжнародня організація, що купить його без страти для Ліґи.

Швайцарці сподіваються, що осідок Ліґи Народів ніколи не буде перенесений із Швайцарії.

Ляцька сваволя в Галичині.

ЛЯХИ АРЕШТУЮТЬ УКРАЇНЦІВ В ГАЛИЧИНІ БЕЗ НАЙМЕНЬШОЇ ПРИЧИНИ І ПІДСТАВИ.

ЛЬВІВ, Галицька Україна, 2. лютого. — Дня 19. січня, 1921, арештувала „контрольна стація польського війська" в Копиничнях кільканайцять осіб, стамошніх Українців, не подаючи навіть жадної причини сього арештовання.

Арештованих відставлено до Чорткова, де по переслуханню випущено їх на волю.

Командант „стації" переводить тепер з ними слідство в справі їх поведення в часі власти Українського Правительства в Галичині. Кажуть, що се слідство він веде на те, аби чимось оправдати безосне арештоване і мученне невинних людий.

Спір за українську армію на Чехословаччині.

ЧЕСЬКИЙ МІНІСТЕР ЗАГРАНИЧНИХ СПРАВ ЗАЯВЛЯЄ, ЩО ВОНА ТАК ДОВГО ОСТАНЕТЬСЯ В ЧЕХОСЛОВАЧЧИНІ, ПОКИ НЕ БУДЕ ПОРІШЕНА СПРАВА СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ.

ЛЬВІВ, Галицька Україна, 2. лютого. — Справа українських військ, що пробувають на території чесько-словацької республіки, іменно в Чехії і в Підкарпатській Україні, була здавна спірною точкою в чесько-польських відносинах.

Про сю справу говорив у своїй останній бесіді в комісії заграничних справ парляменту в Празі, чесько-словацький міністер заграничних справ, Бенеш, котрий сказав, що чеськословацька республіка не має наміру уживати українських галицьких військ для якихнебудь цілий, але заявив, що вони останутся на території Чехословаччини так довго, поки не буде полагоджена справа Східної Галичини.

Протести до Ліґи Народів і Найвисшої Ради.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ КОМІТЕТ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ ВИСЛАВ ПРОТЕСТИ ПРОТИ ПОЛЬСЬКОЇ ОКУПАЦІЇ СХІДНОЇ ГАЛИЧИНИ ДО РАДИ ЛІҐИ НАРОДІВ І ДО НАЙВИСШОЇ РАДИ.

НЮ ЙОРК, Н. Й., день Вашингтона. — Сьогодня вислав **Український Народній Комітет** дві однозвучні каблеграми, до **Ради Ліґи Народів**, яка відбуває тепер сесію в Парижі під проводом бразилійського омбасадора у Франції, д-ра Гастоа Да Гунгі; і до **Найвисшої Ради** (Ради премієрів принципальних аліянтських держав: Великої Британії, Франції, Італії і Японії), яка тепер має свої сесії в Лондоні.

Текст сеї каблеграми звучить:

New York City, February 22, 1921.

Dr. GASTOA DA GUNHA,
President Council League of Nations,
Paris.

In the name of the Ukrainians in United States we protest against continuation of Polish occupation of East Galicia, and demand restoration of Galician Ukrainian National Council which elected by the people is sole lawful government of East Galicia.

UKRAINIAN NATIONAL COMMITTEE of UNITED STATES.
Vladimir B. Lototsky, President; Ivan Bobriansky, Secretary.

По українськи ся каблеграма звучить:

Ню Йорк Сіти, 22. лютого, 1921.

Др. ҐАСТОА ДА ҐУНҐА,
Президент Ради Ліґи Народів,
Париж.

В імени Українців в Злучених Державах протестуємо против продовжування польської окупації Східної Галичини, і домагаємося привернення Галицької Української Національної Ради, яка є вибрана народом і є одиноким законним правительством Східної Галичини.

УКР. НАР. КОМІТЕТ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ.
Володимир Б. Лотоцький, голова; **Іван Добрянський**, секретар.

Такусаму каблеграму вислано рівночасно до Лондону на адресу Найвисшої Ради, на імя британського премєра Давида Ллойда Джорджа.

Для доповнення подаємо, що Зїзд У. Н. Комітету, який відбувся в Ню Йорку дня 1. лютого с. р., вислав того дня до Найвисшої Ради отсю каблеграму:

Ню Йорк Сіти, 1. лютого, 1921.

Делегати Українців в Америці, на Зїзді Українського Народнього Комітету пересилають протест проти незаконної польської окупації їх батьківщини, Східної Галичини.

Війна в Східній Галичині буде продовжатись, поки 4 міліони Українців в Східній Галичині не будуть освободжені з ярма їх відвічних ворогів Поляків.

Домагаємось справедливости для наших братів і сестер в Східній Галичині.

Теодор Грицей, предсідатель Зїзду.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES.		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На рік	$10.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 ценітв.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідае.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

Наслідки буржуазного складу комуністичної партії України.

Повстаннє та склад Комуністичної Партії (большевиків) України пояснюють всі суперечности межи засадами большевизму та практикою сеї правлячої партії на Україні.

Якби Комуністична Партія України була повстала працею серед українського пролетаріяту села та міста, то вона булаб удержувалася працею серед українських селян та робітників. Повставши мілітарною силою, Комуністична Партія України мусить і далі опирати свою власть на Україні на силу пястука, кнута і штика.

Якби Комуністична Партія України була партією українського сільського та міського пролетаріяту, то її булиб дорогі інтереси українського сільського та міського пролетаріяту. Будучи партією чужої, жидівської та московської буржуазії, що приписалася до большевизму „не ради Ісуса, а ради хліба куса", вона природно і дбає не за інтерес українських селян та робітників, а за інтерес тої жидівської та московської буржуазії.

Сподіватись від жидівської та московської буржуазії того, щоби вона організувала українських робітників та селян, ніхто не буде. До сего вона не мае ані часу, ані змоги, ані охоти, ані інтересу. Ані інтересу! Навпаки матеріяльні, особисті інтереси жидівської та московської буржуазії, обеднаної в Комуністичну Партію (большевиків) України, настроюють їх неприхильно по проєднювання робітників до сеї партії, до обробітничення, як каже „Нова Доба", Комуністичної Партії (большевиків) України. Прецінь таке обробітниченне партії загрозилоби жидівській та московській буржуазії втратою урядових посад. Як українські селяни та робітники поприставалиб до неї, то тоді і уряди попалиб в їх руки, а тоді де ділабся жидівська та московська буржуазія, що тепер урядує іменем советів? Через те всяке говоренне про обробітниченне советської бюрократії мусить остатися на далі пустим звуком. Жидівська та московська буржуазія мусить дбати за те, щоби українські селяни та робітники до комуністичної партії не вступали.

Склад партії поясняе також, чому московські большевики придержуються одної тактики в національній справі на Україні, а другої в Росії. Якби на Україні мали влади українські робітники та селяни, то їх національна політика булаб подібна і рівнобіжна до політики московських робітників та селян в Росії. Але так як на Україні мають владу люди, накинені урядом Росії, то національна політика московської влади в Росії націоналістично московська, а на Україні не українська, а московська також.

Склад партії пояснює, чому в Росії дбають, о скілько можуть серед зруйнованого краю за національну московську культуру, а на Україні кожде змагання до розвою національної української культури клеймують шовінізмом, русофобством, імперіялізмом, і ще чим ні.

Склад партії пояснює, чому в Росії розуміють вагу самостійности національної держави і цінять її так, що в небезпеці закликають публично навіть білогвардейських офіцерів та ґенералів на її оборону, тоді як на Україні за подібну думку обеднання для охорони національної независимости розстрілюють під закидом контрреволюції.

Склад партії пояснює також чому то, як Українці глядають за помочю чужого капіталу для розвою своїх природних богацтв, то се московські совети назвуть продажею України чужим капіталістам, а як московські совети запрошують заграничних капіталістів не лише в Росію, але й на Україну, то в сему не добачується нічого невідповідного.

Не дбаючи за інтереси українського селянського та міського робітничого населення, а за інтереси горсточки міської буржуазії, Комуністична Партія України не може й мати надії на поперте зі сторони українських селян та робітників. З тої причини вона мусить шукати підпори поза границями України, тому вона мусить поборювати всяке стремлінне до независимости української держави, тому вона мусить перти до централізму, до віддання України під розкази Москви.

Буржуйний склад Комуністичної Партії України пояснює розріз межи офіціяльними заявами большевиків та їх тактикою, про котрий говорив після свого повороту з України Винниченко.

Політика Найвисшої Ради на Сході.

(Від власного кореспондента).

Признання Литви, Латвії, Естонії і Грузії на конференції в Парижі — Запрошення Кемаля Паші на конференцію в Лондоні.

Сього тижня радить в Парижі Найвисша Рада Мирової Конференції, себто шефи правительств (або їх заступники) Англії, Франції й Італії. Програма нарад обнимає ряд питань, які відносяться до Середньої і Східної Европи, як відношення держав антанти до Німеччини, до Австрії, політики супроти державних орґанізмів на території бувшої Росії, відношення до Туреччини і т. д. Звичайно, програма нарад Найвисшої Ради обнимає значно більше справ ніж можна на таких коротких нарадах полагодити. Найпильнійші справи полагоджується, а инші відкладається на далі. Так буде очевидно й сим разом.

Через те тим більше впадає в очи, що Найвисша Рада вже в перших днях своїх нарад рішила признати чотири держави, які утворилися на території бувшої Росії (Литву, Латвію, Естонію й Грузію) як **правно** істнуючі. Се рішення важне тим, що воно вказує напрям теперішньої політики антанти супроти території бувшої Росії.

Цілий рік 1919 національні держави, які повстали на території бувшої Росії (Естонія, Латвія, Литва, Білорусь, Україна, Кубань, Грузія, Азарбежан) даром добивалися в Найвисшої Ради Мирової Конференції признання. Найвисша Рада твердо стояла на тім, що тільки Польща й Фінляндія мають право відділитися від Росії як окремі незалежні держави, а всі инші мають далі творити „єдину, неділиму" Росію. Се говорила Найвисша Рада Мирової Конференції делеґаціям висше вичислених національних держав **мовчки,** не відповідаючи на ноти, які вони посилали і кожда окремо і всі разом, домагаючися свого признання. Се говорили члени делеґацій держав антанти згаданим делеґаціям в ріжних півофіціяльних і приватних розмовах **виразно.** Се проголосив **француський міністер заграничних справ Пішон** у француській палаті послів у липні 1919 р., заявляючи, що Франція і її союзники хотять відбудови Росії „єдиної і неділимої" та обіцюючи народам Росії федеративний лад. Се в кінці **заявила офіціяльно Найвисша Рада,** висилаючи ноту до російського ґенерала Колчака, кругом якого тоді гуртувалися всі російські елементи, які хотіли повалити большевиків і відбудувати буржуазну „єдину, неділиму" Росію; в тій ноті Найвисша Рада стояла на тім, що тільки Польща й Фінляндія мають право на державну незалежність.

Стоячи на становищи відбудування „єдиної неділимої" Росії, Найвисша Рада не хотіла помагати проти російських большевиків тим національним державам, які вели війну з російськими большевиками; вона була би дала поміч тільки під умовою, що вони зречуться державної самостійности і будуть відбудовувати „єдину, неділиму" Росію.

Аж у першій половині 1920 р. Найвисша Рада, головно під впливом Анґлії рішилася дати **фактичне** признанне Литві, Латвії, Естонії, Грузії й Азарбежанови. Се фактичне признанне означало, що доки сі держави фактично істнують, доти держави антанти будуть їх уважати за держави. Але вони їх не признають як **правно** істнуючі, як правно рівноправні — зі становища міжнародного права — з иншими державами культурного світа, як такі держави, яких незалежність є хоронена міжнародним правом.

В практиці се значило, що держави антанти не хотять собі вязати рук на випадок, як би відродилася противольшевицька Росія, тільки хотять мати вільну руку, чи ті держави піддержувати, чи дати тій відбудованій противольшевицькій Росії на зїдження.

Протягом 1920 року Литва, Латвія, Естонія і Грузія навязали дипльоматичні зносини з російським совітським правительством, отже узискали його признання. А Азарбежан російське совітське правительство завоювало й устроїло там Азарбежанську совітську републику.

Тепер Найвисша Рада пішла супроти Литви, Латвії, Естонії і Грузії далі і признала їх за **правно** істнуючі держави, отже за правно рівноправних членів між державами культурного світа.

Се признання означає рішаючу зміну політики антант супроти території бувшої Росії. Держави антанти — видно — втратили надію відбудувати противольшевицьку Росію і починають миритися з тим, що Росія остане большевицька і буде підлягати тільки звичайним внутрішним перемінам. А що вони не є заінтересовані в тім, щоб большевицька Росія зберегла територіяльну цілість бувшої Росії, то признають правне істнування національних держав, які повстали на території бувшої Росії.

Се значить, що політика антанти супроти території бувшої Росії повернула від відбудування „єдиної неділимої" Росії до розділу Росії.

Друге важне рішення теперішніх париських нарад Найвисшої Ради те, що вона рішила скликати до Лондону конференцію для полагодження турецької справи. В конференції має взяти участь Греція, турецьке правительство султана і турецьке правительство Кемаля паші. Кемаль паша — як відомо — не хоче погодитися на мировий договір в Севр, яким антанта віддала значну часть турецьких посілостий Греції, і воює проти Анґлії, проти султана і проти Греції, остаючи в союзі з совітською Росією. З того, що Кемаль паша має бути запрошений до Лондону, виходило би, що антанта думає полагодити турецьку справу мирним шляхом; через зміну севрського договору в користь Туреччини. Се антанті тепер лекше зробити, бо з огляду на те, що Греція покликала знов на престол короля Константина, чому була антанта противна, антанта уважає себе звільненою від зобовязань, які мала супроти Греції за правління Венізельоса.

Факт, що антанта хоче помиритися з Кемалем Пашою, свідчив би також про те, що вона числиться з тим, що в Росії вдержиться совітське правительство, з яким Кемаль паша остає в союзі.

Насувається питанне: Коли антанта признає инші національні держави на території бувшої Росії, то чому не признає також України? Відповідь на се питанне і легка і трудна.

Легка, бо те українське правительство, яке весь час добивалося в антанти признаня України, — давнійше правительство Директорії, тепер правительство Головного Отамана Петлюри — не має території. Українська територія знаходиться в руках радянського (совітського) українського правительства.

А **трудна** тим, що факт істнування радянської України не полагоджує справи української державности ані для самого українського народу ані для инших держав.

Др Михайло Лозинський.

Відень, 29. січня, 1921.

Старинний комунізм серед червоних індіян.

Далеко на полудне від Злучених Держав, в полудневій Америці є велика република Перу. Зі заходу припирає вона до Тихого океану, з півночі граничить з републикою Еквадор, з полудня з републикою Чіле, а зі сходу з републиками Болівією та Бризилією. Має вона нині яких 400.000 квадратових миль простору та півпята міліона мешканців населення, серед котрого більше як половину становлять тубилці Індіяни, коло одної четвертини мішанці білих з чорними, а решту потомки білих та червоних. Господарями в сій державі є білі еспанського походження.

Давна держава Перу.

В давні часи держава Перу обіймала велику територію на побережу Тихого океану в південній Америці. Заселювало її богато племен індійських, котрими управляло племя Інкас. Під богато зглядами Перуанці були найкультурнійшим індійським племенем в південній Америці. Без сумніву з усіх індійських племен вони підійшли найблизче до створення національности. Історики припускають що чотири племена, живучі на високорівни гір Андів, а саме Кічуаси, Інкаси, Канаси і Канчаси, утворили завязок держави. Від Кічуасів походить назва старинного язика Перуанців, Кічуа. Друге племя, Інкаси, після всякої правдоподібности були завойовниками і тому стали пануючою кастою. Підбій Перу відбувся як кажуть індійські історичні памятники, за інкаського царя Манка Капака десь коло року 1280, а скінчився на довгий час перед приходом Еспанців з Европи. (Еспанці прийшли до Перу в першій половині 16-го століття). В час еспанського приходу Перу становив велику державу, котра мала яких 800.000 квадратових миль простору.

Державний лад Інкасів був деспотичний, то значить цар мав необмежену власть. Се була рівночасно теократія, бо абсолютний монарх уважався за короля-бога, за сина бога сонця, за живуче втіленнє бога сонця.

Коло короля стояла шляхта, котра також уважалася за висші, надземські істоти, котрі помагали цареви-богови правити завойованим народом.

Імперія була вислідом военного підбою та заняття. В міру того, як Інкаси занимали край за краєм, вони заводили свої права та мову. Правительство виконувало управу краю при помочи високо розвиненої системи військових доріг та оборонних фортец. Кожда провінція Перу мала спеціяльного ґубернатора, установленого королем. Один з перших еспанських подорожних, котрий бачив Перу зараз по приході Еспанців, каже, що перуанські гостинці хоч куди перевисшали римські гостинці, які Римляни побудували в Еспанії, а які славилися своєю солідністю. Держава удержувала високо розвинену систему післанців, котрі без упину бігали з одної стації до другої, переносячи урядові накази і зарядження.

Деспотизм злучений з комунізмом.

Та найцікавійше з усего було те, що державна система Інкасів була не лише деспотизмом та теократією (самовладою бого-короля), але й державний соціялізмом, свого рода комунізмм. Військова система була перенесена також на рільництво і промисл, на усю державну господарку Перу. Приватної власности не було; усе признавалося власностю держави; держава заряджувала усім. Се був комуністичний деспотизм. Усе добро, вироблене народом, ділено на три части: одну третину забирав король та його двір, другу частину шляхта, а трету частину народ, хоч сей був одиноким витворцем всего добра і хоч його було богато в порівнанню до шляхти а ще більше в порівнанню до королівського двора.

Один американський історик так описує подробиці промислової орґанізації Перу: Край був поділений після десятичної системи, як компанія або реґімент. Основою була родина, зложена з пятьох осіб. Десять таких родин становило одиницю, звану „чунка", десять „чунка" становили одну „пачату", десять „пачату" одну „гуаранка", а десять „гуаранка" одно „гуну" так що „гуну" був округ, котрий мав коло 50.000 душ населення. Кождий з тих округів мав начального урядника, котрий відповідав безпосередно начальникови висшої політичної одиниці, а посередно перед королем. Кождий такий урядник мав подвійні обовязки: з одної сторони, він мав доносити висшому урядови про потреби населення, про те, чи вони не потребують мостів, гостинців, чи не потребують помочі, чи не потребують сукна, тощо; з другої сторони, він мав виконувати прикази короля, збирати все, добро, вироблене народом, мав карати непослушних.

Уся земля належала до громади. Землю розділювано до оброблення межи народ. Поділи відбувалися досить часто, щоби затерти повстаючі нерівности. Уся земля ділилася на „тупус", а кождий „тупус" обрабляла одна родина. Для підрослих дітий додавали кусочки поля. Всі рільничі роботи стояли під надзором урядника. Як село потерпіло від війни, голоду, зливи, або землетрясення, скликувано другі громади на поміч.

Декотрі історики висказували подив, що таку складну систему заведено в такій великій державі, хоч вона надається лише до управи малої держави. Та треба тямити, що сі народи не осягнули ще були високого степення розвою, що їх суспільна орґанізація була проста. Людські потреби були прості і було їх не богато. Поділу праці майже не було. Виміни товарів також майже не знали, а коли вимінювалися товарами, то гроший не вживали.

Особиста свобода під таким режімом була дуже обмежена. Однак доброю стороною сего порядку було те, що держава дбала за кождого чоловіка. Хоч жадний чловік не міг стати богачем, за те й ніхто не міг стати бідним. Марнотравник не міг знищити свого маєтку розпусним життєм. Жебраків не було. Спекулянти не могли заробляти маєтків хитрими спекуляціями. Як котрий чоловік без своєї вини попав в нужду, він мав право просити державу о поміч.

Політична та суспільна система Інкасів витворила під богато зглядами щасливий народ. Однак ся могуча держава скоро розпалася під напором горсточки еспнських авантурників, бо держава не робила нічого, що піддержувалоб патріотизм та бажанне самостійности серед народа.

Клим Поліщук.

Скрізь одні погрози.

Скрізь одні погрози. —
Проклята мана! —
Розлилися сльози
Повінню без дна...

На полях і нивах
Все один мотив:
— Буде вам щасливо
Від крівавих жнив!...

Що межа — могила;
Що лиш скиба — гнів;
А була в нас сила,
Як майовий спів...

Несли в світ прапори,
Прагли долі всім,
І гули простори:
— Буде „всім по сім!"...

Роздвигались груди
І здвигали світ:
— Чуєте ви, люде;
Як тримить привіт?!...

Чули і не чули:
— Що для нас із них?...
Сталось, що забули
Співів майових...

Підіймавсь Чорнозем,
Кулаки стискав,
Кождий з імям Божим
На Месію ждав. —

Кождий з імям Божим
Бився об ґраніт,
Ясним днем погожим
Запалився світ...

І згорів до ночі.
Наш майовий спів,
Глянув сміло в очі
Зловорожжий Гнів...

— Ви, як і Росія! —
Крикнула Мана —
Ждали на Месію,
Прийде-ж Сатана!

Львів, 6. січня, 1921.

Евген Бачинський.

Сторінка з минулого.

(Гуцул на війні та еміґрації).

В найбільш може кріваву хвилину світової війни року 1917 з італійського полону втік до Швайцарії український, тоді ще австрійської піхоти, жовнір, на ймення Дмитро Коновалюк. Це був кремезний Гуцул, середнього віку, неписьменний; але надзвичайно інтелігентної вдачі, як загалом і уся ця галузь українського народа. Чотирі й ночі переходив потайки й навмання через дикі Лепонтійські Альпи, без мапи й запасів їжі, аж поки опинився цілком випадково на швайцарській території. Пограничники підобрали його напів мертвого, нагодували, вимили й дали добре відпочити. Коли почали списувати протокола, виявилося, що цей „Австрієць" не знає жадної мови, навіть російської, як було офіціяльно й занотовано. „Рутен" — от і все. Швайцарці — нарід освічений, і, не довго міркуючи, направили його поза усякі австрійські консуляти, певно шануючи ще невиявлену волю втікача впрост до Льозани, де, як відомо, до і під час війни був центр українського еміґрантського життя.

Одного ранку у літку редакція українського місячника „Ля Ревю Українієн" дістає офіціяльне завізвання зайти редакторові до коментанта міста. Прихожу з почуттям трохи непевним й трівожним. Така вже доля політичного еміґранта, ще й без власної держави: муситься скрізь і завше чекати (ведучи навіть саме праведне життя) немилої несподіванки! Натомісць стрічає мене адютант і з великою чемністю питає:

— Пан такий-то?

— Так! — відповідаю.

— Ми маємо до вас справу! — Й оповідає усю пригоду. — Чи не схотіли-б заопікуватися земляком?

Познайомили нас. Якже мій ґазда зрадів, почувши рідне привітання. Лише очі заблищали та губи здригнулися; одначе з вродженою гречністю уклонився і по військовому відповідав. Коли формальности були скінчені, комендант визначив йому мешкання в готелю й запевнив, що він може спокійно й безпечно жити, коли українська кольонія за його ручиться. От так мій Гуцул опинився на еміґрації.

Швидко прийшов до себе фізично, знайшов душевну рівновагу і навіть гумор та потребу до праці. Цієї-ж останньої йому як раз і бракувало. Натурально оповідав про своє життя й пригоди. Особливо за часів битв та шанців. Ми слухали його оповідання часто гуртом, наче які казки: до того все здавалося неймовірним та жахливим... Дещо занотували; але більш тільки хтіли записати. На війні він був з самого початку мобілізації, спершу на галицькому, а потім на італійському фронті. Брав участь безперервно в безчисленних наступах, атаках, штикових та окопній боротьбі. І дивно берегла його доля: ані разу не був поважно ранений, хоч шапка й шінеля мають кілько дірок від куль та шрапнелів. Відїжжаючи до дому, лишив мені м. и. своє військове убрання і з власної ініціятиви запитував, чи не варто буде колись його передати до Київського музею, як памятку війни.

В Льозані старався усе, що можна, оглянути і запитував про всячину. Навчився підписувати ймення й слухав уважно книжки. Був свідомий консерватор й контр-революціонер! Все сумував за рідним краєм й родиною. Лишив трійку дітей у жінку. Турбувався за господарством й гадав, що мусить далі виконувати свій обовязок перед державою. Це останнє його гнітило не менш, як непевність за дітьми. Нарешті не витримав і просив, аби поміг повернути до дому до свого любого села Ланчина.

Була це проста але поетична душа. Часто муготів собі свої пресумні пісні на старий, епичний лад. Ці дві поезії записані мною з уст долівно, саме напередодні відїзду, за пляшкою чудового валейського молодого й солодкого ще вина, званого в українській мові „розолею"! Подаю ці пісні, як зразки новітньої народньої творчости й як документи великої психічної сили та здібности нашого простого селянина у всіх закутках великої Української Землі.

(„Воля").

ТЕОРІЯ ПОЛІТИКИ.

I.

Неодному здаєся, що політику кожен йолуп потрафить провадити, аби тільки мав писок як холява, чоло з міди, сумліннє як у Цигана та аби лизнув дві-три мізерні брошурі. На наших мітинґах та по наших товариствах, а навіть в деяких укр. редакціях (пожалься Боже!) маємо ми таких „політиків". Такому „політикови" здаєся, що чим ліпше він реве, чим більше паплюжить других ,нераз добре заслужених людий, чим він більше „їде на поперек" другим та чим більшу робить „опозицію" — тим він більша „парсуна", тим більший „політик" з него. В дійсности він ані особа, ані політик, ані навіть често не чоловік, а звичайний руїнник та киринник, що сам риє і сам квичить. Його „опозиція" чи „критика" се ані опозиція ані критика, але кириння і шинкова лайка. В його роботі нема правдивої народної цїли, але особиста злість, амбіція та зарозумілість змішані з глупотою та хамством. Він нераз сам не знає, чому він реве, чому він з піною на устах кидаєсь на других, бо він взагалі малощо розуміє та рвеся вчити людий того, чого сам ні в зуб не розбирає. Такий „політик" вичитає кілька фраз з якоїсь обскурної ґазети і пописуєсь ними на кождім вічу, наче той когут на плоті, що заплющивши очи, все тої самої співає, бо инакшої не знає. А людська товпа роззявить губи та слухає такого пророка. І чим дурнійше, чим більше лайливо такий пророк говорить, тим більше ревуть йому такі самі темняки, як він: „славно! а то врізав!" — Ось такі „політики" се найгірша закала всякої народної роботи. Він на нічо не пристане, все критикує, всіх лає, лиш себе хвалить. Він все розбиває, все киринить. Найсвятійшу справу обкидає болотом. Найкраще діло підкосить, не оглядаючись, що ціла народна справа терпить на тім.

Окрім таким простих киринників-хуліґанів є ще другий рід „політиків", що — хоч самі незлі і чесні люде — але що не розбираються як-слід в тяжших політичних ситуаціях та що з горячого серця замісць помогти рідній справі, ще й пошкодять їй. Се звичайно люде з буйною фантазією, з горячою кровію, як то кажуть: „горячо купані", що ніколи наперед не подумають, заки що скажуть або зроблять. Вони аж по якімсь часі бачуть, що помилялись. Як такий чоловік більше інтеліґентний і правдивий патріот, то він признасть сам, що помилявся і стараєся направити свою похибку та ту шкоду, яка вийшла з неї для народньої справи. Але як се чоловік з природи мало інтеліґентний, впертий та зарозумілий, то йому здаєсь, що то стид признатись до похибки. Він забуває, що і найбільші ґенії помилялись. І він вперто буде держатись своєї похибки та вперто буде боронити її і через те буде баламутити других та сіяти незгоду.

Або знов є такі натури, що то їм „бракує одної клепки в голові" і, як йому заїде яка хибна думка до голови, то нема сили сеї думки звідтам вигнати. Такий загорілий фанатик свято переконаний, що він має рацію, а другі ні. І він кричить, пише, галасує, робить „політику" та жене нарід в загибіль. Наче той сліпий, що взявся вести кулявих та завів їх у пропасть. Такий фанатик, то звичайно якийсь, — як то кажуть — „недокінчений чоловік", ні пес ні баран, звичайно т. зв. „півінтеліґент". Він лизне трохи якоїсь школи, то знов то тут то там якоїсь „політики" (з дешевої брошурки або ґазетки), сам нічого добре не вивчився, ае вміє нічого холодним, критичним розумом розібрати, т. зв. простого, здорового хлопського розуму вже нема в него, а є тільки горяча саламаха в мозківници та велика завість супроти тих, що стали справді „скінченими" людьми і мають якийсь джаб чи значіннє. Такий панич вже не хоче бути робітником, ремісником, клерком чи купцем, бо він „рахуєсь" до „інтеліґенції", а знов не може дістати ніякого інтеліґентного джабу, бо властиво нічого не вміє якслід. Претенсії в него великі, а спосібности малі. Тому він усе завидує другим і каже, що вони „буржуазія" та що він усе знає ліпше від них. Його вся задушевна мрія звалити ту „буржуазію" (не правдивих міліонерів, але т. зв. інтеліґентів) а самому стати лідером. І він наче скажений кидаєсь на всіх і вся та плете людям смалені дуби, дурячи других, ще темнійших від него так, як — непричком кажучи —Дудкевич поїть читачів „Укр. Щоденних Вістий" своїми мудрощами.

Тимчасом політика то є річ дуже поважна, дуже трудна і дуже складна (скомплікована). До політики (щоби то справді була політика а не кириня!), **треба одного з двох: або** великого і глибокого образовання та серіозного очитання чоловіка **або знов** з природи великого розуму, полученого з довголітним досвідом. Молодий чоловік ніколи не може бути добрим політиком, а то з трох причин: по перше тому, бо не може ще мати належного образовання; по друге тому, бо за мало в него досвіду; а по терте тому, бо молодий все має за горячу кров і не бере річий практично та реально, але вірить у свої власні фантазії. Молодий чоловік може бути добрим бесідником-аґітатором, може бути добрим жовніром-борцем, може бути героєм, бо він має запал, відвагу і силу. Але він не може кермувати добре народом, бо він сам ще добре не знає життя і не може зміркувати, яка політика найліпша. Тому у всіх політично-дозрілих і культурних народів, як Англичане, Американи, Французи, Італіяни, Німці, Чехи, Японці — молодіж не політикує, а вчиться, а придивляєсь та прислухуєсь політиці; коли-ж треба, то йде до борби за покликом старших. Натомісць лише у півкультурних та політично-недозрілих народів молодіж забирає великий голос у політиці (як в Москалів, Українців, Турків, Сербів то що) а то тому, бо маси народні в тих народів ще мало інтеліґентні, не мають критичного розуму та слухають леда дурного, аби лише дуже „горячого", поклику!

Сказано, що до політики треба науки і досвіду, і то глибокої науки і довгого досвіду. Чому? Бо життє народів не дуже складна (скомплікована) річ. Життє одного чоловіка се дуже складна справа. Покермувати життєм лище одної родини так, аби вона процвитала і не мала жадних клопотів, річ дуже тяжка. А що доперва життє цілого народу та всіх народів світа до купи! Се не забава, а серіозне діло. До того треба знати (і то добре, не поверхи!) історію всіх народів світа, треба знати ґеоґрафію світа, звичаї народів, науку суспільної економії, основи права, треба слідити все за політикою, т. є. що діеся в парляментах, що на міжнародних конференціях, що пише впливова преса і т. д. Все те потрібно знати тому, щоби вміти оцінити кождий факт з міжнародної політики, знати, що він значить, що він заповідає, що з него може вийти, як чому зарадити і т. д. Неук чи недоук не може сего потрафити, бо не має потрібного знання. Неучений бодай знає, що він невчений і звичайно не береся за несвоє діло, тримаючись розумної засади: „швець знай своє шевство, а до кравецьтва не мішайся!" Але найгірші є недоуки. Бо йому здаєсь, що він „щось знає" і він партачить політику так, як недовчений швець партачить своє ремесло.

В отсих статтях хочемо читачам „Свободи" виложити **головні засади з теорії політики,** бо кождому, хто хоче орієнтуватись в народних справах, треба їх знати. „Політика" се слово старо-грецьке і значить стільки, що кермованнє загальними, народними справами. „Теорія" також старо-грецьке слово і значить „виклад засад". Приміром: „теорія фізики" значить „виклад правил природи". Отже „теорія політики" значить: виклад засад (основ) політики.

По тих вступних увагах приступимо в слідуючій статті до самої річи.

(Дальше буде).

УКРАЇНСЬКА ШКОЛА ПІД ПОЛЬСЬКИМ ЯРМОМ У СХІДНІЙ ГАЛИЧИНІ.

На основі матеріялів зібраних Др. Мих. Лозинським.

(Продовженнє).

II.

Повну волю своїм диким інстинктам і ненависти до всего, що українське дали собі Поляки щойно тоді, коли в зимі 1918-го року і на весну 1919-го року вступили завойовницькою ногою на область нашої Східної Галичини. Українська школа пішла перша на жертву польському імперіялізмови.

В краю розпочалася плянова польська акція, аби українське шкільництво вигубити до тла. Ясна річ, що серед тодішних обставин про правильну науку не могло бути мови. Поляки до того ступіння виступали озвіріло проти українського громадянства, що на випадок науки заходила для дітий небезпека втрати життя. Польські леґіонери публично відгрожувалися у Львові і на провінції, що українські школи з дітьми будуть окружувати і вистрілювати дітий до ноги. Випадки побивання до крови українських безборонних школярів і ґімназистів всюди були на дневному порядку. Але Поляки не зупинялися на самім фізичнім недопусканню до науки в публичних і приватних школах. Сего їм було за мало. Аби наше шкільництво роздавити, вони взялися до плянового нищення українських шкільних будинків, шкільних уладжень, приборів, бібліотек і т. и. І так н. пр. в школі Українського Педаґоґічного Товариства у Львові, польські студенти по вандальськи знищили ціле внутрішне урядженнє; прибори і лавки поломили, а навіть не пощадили бюсту Тараса Шевченка, якому викололи очі. Решту шкільних будинків — Поляки зареквірували для війска, поробили в них стайні для коний, повиривали підлоги на паливо і т. и.

Решту доконала Польонія щойно після того, як з ласки і за допомогою антанти заволоділа Східною Галичиною. Тоді екстермінаційний похід Поляків на наше шкільництво дійшов до вершка.

З другими польськими властями, повернула до столиці Краєва Шкільна Рада. Вона обняла безпосередну „владу" над народним і середним шкільництвом; університетом занявся знаний зі свого зоольоґічного шовінізму сенат львівського університету.

Першим актом Кр. Шкільної Ради було викинення 4 автономних членів-Українців з її складу. А зараз потім Президент Ради проф. Др. Цоль видав свій славний обіжник „до учителів і учительок польської народности, занятих в початкових, середніх і фахових школах на области давної Галичини" (Дзеннік Уржендови, ч. 2 з 11. марта 1919). В сім обіжнику він боротьбу українського народу за свою самостійність називає зрадою (sic!) Польщі, а всіх тих Українців — учителів, які в боротьбі приймали участь — виймає з під права та передає в руки карних властий. В школах — заявляє сей президент! — на будуче можуть займати погади лише Поляки. Українці — се чужинці! Як бачимо — коротко і ясно...

Дальшим кроком проти українського учительства був відомий розпорядок Краєво Шкільної Ради з 31-го мая 1919 ч. 143 про акцію суду над сх.-галицьким учительством ізза його урядової діяльности в часі української влади на нашій землі. Сей розпорядок ділить учителів на три катеґорії. До першої катеґорії (А) він причислює учителів, професорів і директорів, які до служби під українською владою не вступили. Таких учителів розпорядок приймає на службу під польською владою та наказує виплатити їм всю залеглу платню від 1-го падолиста 1918 року — під умовою, що зложить службовий обіт і службове приреченнє. В обіті і приреченню учитель заявляє про свою вірну службу польській державі та працю в користь цілого населення. Крім того, мають вони заявити готовість зложення службової присяги на випадок, коли сего міністерство просвіти у Варшаві зажадає.

До другої катеґорії (Б) зачислює розпорядок всіх тих учителів, які працювали під українською владою. Їх він від служби в нових обставинах виключує. Одначе дозволяє відступити від сеї засади під слідуючими умовами: 1. Учителі, які працювали під українською владою мусять перед комісарем Кр. Шк. Ради оправдатися (sic!), чому се зробили; 2. Комісарі мусять на письмі ствердити, що згадані учителі не зробили нічого злого Полякам (так, якби „винними" по польському розумінню), вже і так не занялися були польські суди); 3. Учителі мусять відкликати зложене українській владі службове приреченнє, а одночасно заявити готовість зложення присяги польській державі.

До третої катеґорії (В) зачислює розпорядок всіх тих учителів і директорів, які до двох попередних ґруп не можуть бути зачислені.

Про причисленнє до одної з поданих трьох катеґорій рішає комісія, зложена з трьох Поляків. Від її рішення нема відклику. На основі означеної схеми має наступити також приділеннє до подиноких ґруп—членів родини неприсутних учителів і вчительських емеритів.

Отсим розпорядком — Краєва Шкільна Рада, можна сказати одним почерком пера: викинула зі служби все українське учительство, а тим самим і знищила ціле наше шкільництво. Бо очевидно, що всі українські учителі і директори зложили присягу своїй рідній українській владі, а через те один з них не може бути причислений до ґрупи А.

Переходимо до ґрупи Б. Причислений до сеї ґрупи український учитель, значить, насамперед мусів перейти гидке моральне упокареннє, бо мусів виправдуватися ізза того, що служив своїй рідній владі. І то виправдуватися перед своїми національними, а в практиці — ще звичайно і особистими — ворогами. Чи чував хто на світі про подібний діявольський садизм? Але припустім, що Українець — учитель таке упокорення, аби ратувати себе і родину від голоду, перейшов. Припустім, що і комісія видала про нього корисний вирок. Чи він тоді вже міг повернути на свою дотеперішну посаду? Ні. Його ждало ще нове моральне упокореннє. Він мусів відкликати присягу, зложену українській державі. Що се значить? Се значить, що Українець мусів допуститися зради на власнім краю і народі, бо тільки такий змисл має жаданий Поляками відклик. Отже ясно, що такої заяви не міг зложити Українець.

Про т. зв. очищуючі комісії вже і не згадуємо. Сі комісії складалися зі самих Поляків, які з питомою їм злорадною насолодою виконували функцію інквізиторів над недавними товаришам по фаху, яких нарешті вдалося їм зловити у свої руки. Від рішень комісій, як вже була згадка, не прислугувало учителям — Українцям жадне право відклику.

Але в практиці Поляки і сих норм не придержувалися. І так Окружна Шк. Рада в Богородчанах зарядженнєм з 14-го червня 1919-го року просто усунула зі служби всіх учителів, які служили за українських властий. Комісія в Надвірній зажадала від кождого Українця — учителя письменної заяви, що нічого не зробив на шкоду польській державі. В Дрогобичі і Львові — комісії звернулися перше до учителів — Поляків, щоби складали доноси на Українців і т. д. Ось так працювали сі славні польські комісії. Станові учительські і громадянські українські орґанізації в краю — кількома наворотами зверталися до міністерства освіти у Варшаві з домаганнєм, щоби сей розпорядок знесло, але за кождий раз без найменчого успіху.

(Докінченнє буде).

НЕСТРАВНІСТЬ.

Нестравність може бути наслідком якоїсь огранічної хороби. Тоді треба розпізнати і лічити ту хоробу і разом з нею минеться нестравність.

Та звичайно такої хороби нема і нестравність буває з того, що слабнуть ті мускули, котрими вкриті внутренности людини. Ті мускули служать для того, щоб кишки і прочі органи травленя удержувати в руху та викидати з тіла перетравлені харчі. Коли-ж вони послабнуть і перестануть правильно функціонувати, тоді людина травить тільки з трудом або й зовсім ні.

Звичайно нестравність буває з того, що людина богато сидить, мало рухаеться і ходить і невідповідно або непоміркованоїсть та пє. З початку справа здається неважна, та коли нестравність зробиться хронічною, тоді вилічити її незвичайно важко.

У всякім случаю перша рада в правильнім житю та особистій гиґієні. Передівсім щоб їда була проста та здорова, щоб пити досить води, та щоб богато і правильно ходити на свіжім воздусі. Їсти богато ярини, овочів та всякого зерна (не муки); особливо корисна з того погляду вівсяна каша (овтміл).

Коли нестравність не переходить, то тому мусить бути якась глибша причина і треба порадитися лікаря. Тимчасово можна взяти якись прочищуючий лік. З усіх тих ліків все найліпша косторка (кастор ойл). Можна теж ужити якийсь з сільних препаратів. Та зрештою прочищуючих ліків, з окрема тих що так всюди реклямуються треба оберігатися. Звичайно не помагають, а ще й закріпляють нестравність.

НА ПОМІЧ РІДНОМУ КРАЄВИ.

(Допись з Фол Ривер, Месс.).

Дня 5. лютого с. р. відправлено панахиду за поляглих героїв в Галичині. При тій нагоді зложили громадяни жертву на голодуючих в сумі $18.00 до чого місцевий комітет доложив $12.00, котрі остались були з давньої збірки. Суму $30.00 низше підписаний вівдіслав через „Фол Ривер Нейшенел Бенк" „фуд-дрефтом" ч. 993341 до Українського Горожанського Комітету у Львові. Ми хотіли вислати гроші, а не поживу, але того жаден банк не хотів зробити, заявляючи нам, що тепер в Польщі нема жадного порядку, тож гроший вислати не можна.

По Службі Божій тогосамого дня відбулися громадські збори, на котрих одноголосно ухвалено оподаткуватися, голова на голову по 25 центів, на поміч старому краеви. І на тім збори закінчено.

о. Алексей Пеленський,
390 Centre St., Fall River, Mass.

ВІД РЕДАКЦІЇ.

Се правда є, що богато американських банків не хоче приймати грошевих посилок до Галичини, з тої причини, що вони посилають до чужих країв чужі гроші, а польських посилати не хотять, бо вони не мають вартости. Одначе деякі, наприклад „Америкен Експрес Компані", посилають доляри. Отже порадно є посилати через сю компанію доляри до Земельного Банку Гіпотечного для Українського Горожанського Комітету у Львові або інших організацій. Поживу дрефтами є також добре посилати, але з Галичини і з Відня пишуть, що за гроші вони там дешевше куплять поживу.

Грицько Круговий.

ЮНІ СНИ.

Раз заглянув я в душу дівочу,
Мрії юного серця відкрив...
І не можу забути, хоч хочу
Скілько щастя тоді пережив.

Її серце з листочків складалось,
Наче рожа в обіймах весни;
Воно ніжно мені усміхалось,
Як читав я дівочії сни.

Перший сон — то бажання любити,
Все віддати за ніжную ласку;
Другий — в щасті себе утопити
І життя огорнути у казку...

Дальше:... „Хочу"... „Молюся"...
[„Бажаю"...
На листочках я міг відчитати.
На останнім — „Утіхи не маю...
І не знаю, де щастя шукати".

Я устами листочків торкнувся
І вони ніб тюльпан розцвіли...
Перший сон... нам обом усміхнувся —
Та листочки вже вялі були...

СТАРОКРАЄВІ ПОСМЕРТНІ ВІСТИ.

Теодор Грабович, професор української гімназії у Львові, член богатьох українських товариств, помер дня 3. лютого в Лісковатому, куди виїхав на свята.

Гриць Кузник, селянин, організатор та духовий провідник Заліщиччини, репрезентант усіх повітових товариств, один з найкращих і найідеальніших одиниць з поміж нашого селянства, помер дня 6. січня 1921 р. на пятнистий тиф (при рівночасному затакуванню мозгу), якого набавився в чортківській вязниці при поновному арештуванню, а звідки звільнено його вже конаючого. В силі віку (48 літ життя), осиротивши жінку і 6 дітий (один з них, студент медицини, на далекій чужині), в час найбільшої духової депресії нашого народу, склонив голову на вічний сон. Помер по тяжких душевних і фізичних муках. Перший раз був він арештований і звільнений в слідстві державною поліцією у Львові на Льва Сапеги. В друге заарештовано його без подання причини та запроторено в чортківську, забуту всіми, тюрму, з якої вивезено його конаючого. Не час нині на розгляд діяльности покійного, не сила навіть приблизно зачеркнути ті втрати, які поносить весь народ через утрату таких одиниць. Всеж таки вже в сій короткій згадці треба сказати, що се людина, перед якою кождий, хто її знав, клонить голову. І от в день „свята миру", Заліщиччина зложила в могилу в родинному селі покійного, в Добровлянах, серце наповнене любовю до всіх, навіть до найбільших ворогів. Покійного знала Борщівщина, Городенщина, Снятинщина, Коломия та Львів. В. Ц.

Мандюк Василь, нар. учитель, з Хом Янковецьких, повіт Тернопіль, помер у Витоші в маю 1920 р. від пятнистого тифу у повітовому шпиталі, Кримські касарні. (Подав: Іван Грушецький, Комарно).

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕННЯ

(В сій рубриці містимо оголошення театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довгих покликів).

NEW YORK, N. Y.

Заходом Т-ва „Борці Визволення України" і на чисельні домагання публики, Драм.-Співацький Кружок Укр. Р. Клюбу відограе в суботу, дня 26-го лютого 1921 р. дуже інтересну драму з життя дідичівської родини на Україні за часів російського царату і на початку революції, написану П. Стеценком під заголовком: ЗА ПРАВДУ І ВОЛЮ НАРОДА, в Українськім Народнім Домі, 217 Іст 6-та улиця, Ню Йорк. По представленню баль! Галя отворена о годині 6-тій. Початок представлення точно о 7.45 вечер. Вступ 75 центів. 45-46

NEW YORK, N. Y.

ВОКАЛЬНО МУЗИЧНИЙ ВЕЧЕРОК

— відбудеся —

В НЕДІЛЮ, 27. ЛЮТОГО 1921 Р.

в гали Парохіяльній, 28 Е. 7-ма улиця.

Візьмуть участь:

Михайло Зазуляк, барітон, при акомпаніяменті фортепяна — Ольги Куликівної.
Gertrude Price, пяніст.
Miriam Halbfinger, скрипак.
Hannah Drittel, челліст.
Trio, члени орхестри з Music School Settlement.

Пregарні світляні рухомі образки (moving pictures).

Початок точно о годині 5.30 вечер.
Каса отворена о годині 5-ій вечер.
Вступ для старших по 25 центів, а для дітий в віці 7—14 по 10 центів.

Проситься так місцевих як і заміcцевих родимців до як найчисленній-шої участи. 46

Комітет [illegible]ерковий.

NEW YORK, N. Y.

Заходом Просвітної Секції товариства „Поморяни", відбудеться в льокали Т-ва під ч. 423 East 9th Street, New York, ЧОТИРИ ВІДЧИТИ З ПОЛІТИЧНОЇ ЕКОНОМІЇ. На відчитах буде говоритися про такі питання, як, що се таке добробут народний? Від чого залежить богацтво народа? Як народ виробляє добро, як його розділює межи членів суспільности, як його пожиткує. 46-7

Відчити виголосить Омелян Ревюк.

Перший відчит відбудеся в неділю, 27. лютого 1921 р. Слідуючі відчити в слідуючі неділі. Відчити починаються кождим разом о годині 5.30 пополудни. Вступ 15 центів.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

Оголошення женитьби не приймається. — За оголошення пошукувань платиться 10 центів за стрічку (5 слів) за одно поміщення, за більше разів дається відповідний опуст. Дворазове оголошення в 5 стрічок $1.00.—(

Пошукую свого тата, ЙОСИФА ОЛЕЩУКА; походить з села Залуже, повіт Забараж, Гал. Мае перебувати в Newark, N. J. Хтоби о нім знав, прошу ласкаво донести на понизшу адресу: JOSEPH OLESHCHUK, 542½ Congress St., Portland, Maine. 45-46

Пошукую свого брата ПЕТРА ШУМОВСЬКОГО, походить зі села Панчова, повіт Ліско, Гал. Перебував коло Пітсбурга, правдоподібно в Ambridge. Він самий або другі краяни, котрі знають де він перебуває, зволять повідомити мене: MICHAEL SZUMOWSKI, Box 192, Clearfield County, Osceola Mills, Pa. 44-46

ПРОДАМ ТАНО кількадесять українських книжок за половину ціни. Добра нагода для читалень і агентів, бо книжки є нові і цікаві змістом. Продаю, бо іду до краю. Голоситись до: ADAM BRATKOWSKY, 96 Hazel St., Woonsocket, R. I. 43-45

НА ПРОДАЖ бучерня і гросерня, з усім уладженнем шторовим, бизнес добрий, серед Українців і Славян. Добра нагода купна для Українця-бизнесмена. Хто хоче заінтересуватися сею продажею, зволить зголоситися до штору під ч. 38½ Greene Street, Jersey City, N. J. 43,5,7

ПОТРЕБА АГЕНТІВ до розпродування загально розголошеного „BOB" солоджених напитків. Великий заробок. Голосіться або пишіть: GLENWOOD PHARMACY, Frank Meszaros, 5451 (E.) Second Avenue, Pittsburgh, Pa. 33псп

МУЩИНА, батько 3 дітий, пошукує женщини в віці від 25 до 35 літ, бездітну, здорову, лагідної вдачі, Українку, котраби хотіла занятися веденнем дому і доглядом дітий. Для порозуміння проситься слати зголошення на адресу: C. H., c/o „Svoboda", 83 Grand St., Jersey City, N. J. 44-47

ФАРМИ! Єсли Ви хочете купити гарну і відповідну та добре заряджену фарму, то зверніться за порадою письмом або особисто до обзнакомленого з фармами свого чоловіка а дістанете від него відповідь і спис фарм і ціни. Тепер якраз пора купити фарму. Адресуйте до: S. POKUTNY, 197 Forsyth St., New York, N. Y. 46-48

ХТО ПРИШЛЕ 20 докладних адресів своїх товаришів або знайомих, той одержить Календар Укр. Мистецької Накладні з Відня, або серію карток з боїв Укр. Січових Стрільців. Проситься слати до: 34-51

ALL SLAV AGENCY,
204 West 27th St., New York City.